

22 Eylül 936

Altan

E L Ä Z İ Z H A L K E V İ

1. 2 TARAFINDAN ÇIKARILIR

Sayı 18

İÇİNDEKİLER

Ehemmiyet vermediğimiz büyük şeyler

Türk tarihi tezlerimizi teyid eden bir vesika daha

Zehirli Gazlar ve korunma çareleri

C. Ataç

H. Nazlı

....

Altan

E L Â Z İ Z H A L K E V İ

Yıl. 2

TARAFINDAN ÇIKARILIR

Sayı 18

Ehemmiyet vermediğimiz Büyük şeyler!

Ehemmiyet vermediğimiz ve gereke-
diği önemle karşılamadığımız bazı büyük
şeyler vardır. Bunların hemen her
zaman rastladığımız kayıtsızlıklarla
karşılanmaları hiç şüphe ki bilgisizlik-
ten ileri geliyor. Lâkin bu işler , o ka-
darda esaslı bilgiler ve görgüler isteyen
şeyler değildir. Biraz dikkat ve biraz
alaka göstermekle itiyat haline gele-
bilir. İşte bu yazımızda biraz bundan
bahsetmek istiyoruz.

Mesela hemen her kes Hükûmette
her hangi bir odadan içeri girerken
Şapkasını çıkartır, göğsünü ilikler veya
kavuşturur, üstüne başına bir çeki düzen
vermek gayretine düşer ; sokakta , çar-
şıda pazarda yine hatırı sayılır bir adamı
görürse onu ayakta karşılar ve selâm
verir ,

Demekki hurmet edilecek, saygı göste-
rilecek kimselere saygı ödevini yapma-
nın lüzumu pek alâ takdir oluua biliyor.

Fakat gel gelelim ; en büyük şahsi-
yetlerden daha üstün ve çok büyük bir
değer taşıyan ve bütün milletin ve dev-
letin şahsiyetini güzel renginde ve edalı
salınışında tophyan Bayrağımıza bu
saygıyı gerektiği gibi eda etmiyoruz.
Bayrak bir milletin mevcudiyetinin
remzidir. Bir tek bayrak Milyonlarca
yurttaşın şahsiyetinden örülmüş bir
alâmettir.

Milletten hatırı sayılır bir bayı, dev-
letten her hangi bir memuru görüp bun-
lara iki kat olurcasına saygı durumu
alırken, bütün milleti ve tamamille dev-
leti temsil eden Bayrağı neden ihmal
ediyoruz ? Bayrağın dili olmadığı için

5037411
1936, 18

bizi taltif veya takdir edemiyor , ve yahutta bizim günlük menfaatlarımızla veya korkularımızla alâkadar olamıyor, acaba bundan mı?...

Her halde böyledir? Ah; adet olsa ve mümkün olasa da Bayrak geçerken kim ona lâyük olduğu hurmeti göstermiyorsa gönderende onun başına bir kaç kere enip kalksa, hem yerinde bir iş olur ve hem de bir daha hiç kimse bu hurmet borcunu ödemeyi ihmal edemez?...

Yurttaşlar; Bayrak geçerken mutlaka onu selâmlamalısınız , bayrağa selâm, mutlaka ayakta ve geçen bayrağa cephe alınarak ve şapka çıkarılarak ifa edilir. Siz geçiyorsunuz da Bayrak bir yerde dikilmiş duruyorsa o zaman şapkanızı çıkarmak suretile yürüyüp geçersiniz. Selâm vazifesi yapılmış olur.

Bayrağın büyük veya küçük olması selâmın ödenüp ödenmemesinde müessir değildir. Mektep çocuklarının ellerinde taşıdığı bayrak dahi selâmlanır. İkinci mes'ele; Asker ve talebe geçerken yine selâm mes'elesidir.

Bir bölük askerde olsa, Türk ordusunun bir parçasıdır. Ordu memleket ve millet müdafaasının canlı kal'eleridir. Ecdattan gelen en yüksek hamasetlerin timsalidirler. Onlar mutlaka hurmet edilmeğe lâyük bir kütledir. Asker geçerken behemehal selâmlanmalıdır. Geçit resmi yapılırken dahi asker bütün kalabalığı selamladığı halde şapkasını başından çıkarmak zahmetini ihtiyar etmeyenler çok görülmektedir. Ve şüphesiz ki çok ayıplanmaktadırlar. Bu gibileri yalnız ayıplamakla kalmamalı her halde yola getirmenin çarelerine de baş vurulmalıdır. Böylelerine icabeden ihtarları yapmak her vatandaşın hakkıdır. Böyle bir zamanda yanınızda kaytsız ve hür-

mertsiz bir durumda geçen görürseniz ona biraz sertçede olsa ihtaratta bulununuz ve Bayrağı Askerî, Talebeyi ona selâmlatınız.

Talebe, istikbalin ümididir. O varlık istikbali yaratacak ve yapacak bir varlıktır. O sizi selâmlar, fakat sizdende saygı, sevgi ve selâm bekler. Ve ister onunda hakkıdır.

Üçüncü mes'ele cenazelerin selâmlanması mes'elesidir.

Düşünelim bir kere; aramızdan ve dünyamızdan ebediyyen ayrılıp giden bir kardeşi son bir defa selâmlamak suretile onun ruhuna karşı insanî ve vicdanî vazifemizi son defa yapmış oluyoruz. Kim bilir hayatında iken onu görünce nasıl huzuruna koşardık? Ve yahut kim bilir, ne kadar hayrı hah ve ne kadar temiz ve yüksek bir insandı? Veya kim bilir Allahın ne kadar beğendiği bir kuludur? Ve nihayet aramızdan ayrılıp hepimizin gideceği yere giden bu insanı son olarak selâmlamak her halde bir vazifedir. Önümüzden geçen bir tabutta giden tanıdığımız, tanımadığımız olsun yurttaşımız olsun olmasın her halde gördüğümüz bu cenazeyi selâmlamak, bir borçtur, medenî, insanî, ahlakî bir borçtur. Bu vazifemizi de yapmalıyız.

Cenazeyi selâmlamakta yine şapkasını çıkararak ve cenaze geçiyorsa olduğumuz yerde durup cephe almak suretile olur.

Cenaze duruyor ve biz yanından geçiyorsak, şapkasını çıkarıp geçmekle selâmı ifa etmiş oluruz.

Bundanan başka dikkat edeceğimiz daha çok şeyler vardır. Onlardanda sırası gelüükce bahsedeceğiz.

C. A.

Türk tarih tezlerimizi teyit eden bir vesika daha

(Profesör David M. Robinsonun notlarından)

Anadoluda bir çok tetkikler yapan ve bir çok eserleri meydana koyan İngiliz arkeoloji profesörlerinden sir William Ramsey (Sızmada) da bir anadolu mabedi ve büyük bir imparatorluk merkezi bulunmasını muhtemel görerek, mişigan üniversitesi arkeoloji profesörleriyle burada bir kazı yapılması için izin almışlardı. Bu heyetin başında (İston kelsey Robinson) gibi beynelmilel bir arkeolog bulunmuştur.

Sızma, (Konya—Iconium) nın 20 mil şimalinde bir mesafededir. (Ladik) ten canuba doğru dört saatlik mesafededir. Sızma, deniz sathından 1200 metre kadar yükseklikte ve garbi şimalisindeki (Milâs) dağı ve şarkı şimalisindeki (Kara) dağa ve cenubundaki (Kelik) tepeye uzanan güzel manzaralı bir ovaya bakan güzel bir yerdir.

Sızmanın şimalindeki üyükte yapılan kazılar çok önemli neticeler vermiştir. Kazılan üyüğün tahminen cenuptan şimale doğru bir vaziyeti vardır. Etraftaki arazi tepeye doğru yükselir. Bu eraziden tepenin yüksekliği şark ve şarkı şimali cihetinden 25 metre kadardır. Garbi şimalide 21 metre, garp tarafında ise 10 metre kadardır. Tepenin sırtı, garp kenarından merkeze doğru yükselir. Cenup tarafı 24 metre yüksekliğindedir. Tepenin azamî uzunluğu 80 metre kadardır.

Muhtelif istikametlerde 10 tane tecrübe hendekleri açıldı. Bu hendeklerin hepsinde iki tanesi müstesna olmak üzere, eskiden oturulmuş olduğuna dair deliller bulundu. 6 numaralı hendekte altı tanesi kilden, 10 numaralı hendekte 6 tanesi sert bir maddeden (X) işaretli (1) biri (N) işaretli ve bir de () işaretli, beşinci hendekte bir çok dokuma fırıldığı çıktı. 1400 den fazla kemik parçaları dördüncü hendekte çıktı. Bir çok da çanaklar, çömlekler kandiller de bulundu.

Bulunan şeylerin en mühimmi tahminen (k. m.) 2500 senelerine ait 40 kadar tarihten evvelki çağların vazolarıdır. Bunların çoğu tezyinatsız olarak el ile yapılmıştır. Mühim bir kısmı kara yer rengindedir. Diğerlerinin yüzleri cilalanmış ve kırmızıdır. Bazılarına zıkkak şekiller oyulmuştur. Bir kaçında ise kaba kabartma şekiller vardır. Bunun gibi üç parça, iki metre derinliğinde diğer brzi çanak, çömlekle beraber dördüncü hendekte çıkmıştır.

(1) Bu gibi hayvanat kabartmalarını havi vazoların menbaı şarktır. Bunlar İana eski (Cypriote) ve bilhassa (Andraec) deki vazoları hatırlatıyor.

[Prof. D. m. robinson]

Bu hendekte piramit şeklinde (Loom Weight ağırlık taşı) ile iki adet öküz boynuzu dahi çıkmıştır. Kırmızı kaba büyük vazoların birisinin üstünde boynuzlu kısa ince vücutlu ve uzun kuyruk ve bacaklı bir hayvanın şekli vardır. Hayvan bir kelige benzeyen bir kemiği ağzında tutuyor. Aynı vazoya ait diğer bir parça da kurunu ulaya ait bir başın tırnağına kadar gözüken bir ayağı ısırdığı görülür. Solda bir ikinci ayak daha görüyoruz. Aynı vazoun bir üçüncü kırmızı parçası bir cismin ihtimal iki ayağı gözüken bir masanın şeklini kabartma olarak gösteriyor.

Dördüncü hendekte ihtimal iki ayağın üstüne oturan bir vazoya ait bir parça da çıkmıştır. Kahve renginde olan bu ayaklar kabaca bir ayak kabı gösterecek şekilde yapılmıştır. Aynı hendekte iki metre derliğinde kırmızı cilalanmış kilden yapılmış ve yüzünden kulaklarına kadar ufki girintilerle işlenmiş bir at başı da çıkmıştır.

Bunların çıktığı satıhtan yarım metre daha derinde aynı hendekte görülen göz yerine çukur noktaları, geniş amudi bir burnu, alt tarafta her iki tarafta üç müselles ile iki müvazi hatlar arasında birer uzun hayvan pençesini havi bir toprak baş bulundu. Başın arkası çukurdu. Bu pençelere benzeyen bunun yakınında iki pençe daha bulundu. Bunun hangi hayvanı gösterdiğini bilemiyoruz. Her halde birinci karneye ait bir hayvan olduğu zannediliyor.

Buna en yakın olarak Atinedeki millî müzede aynı nevi toprak ve kilden yapılmış böyle bir iki baş vardır. Bu başlar (taksus) ta çıkmıştır.

Aynı müzede bulunan ve truvadan çıkup buna benzeyen bir vazo vardır. Maa-fih bu başlar, hayvandan ziyade insana benzetilmek istenmiştir.

Dördüncü hendekte çıkan parçaların birleştirilmesinden husule gelen (1) (Rhyton) başı bu hayvan şekilli vazolar meyanındadır. Vazonun alt tarafı ile sol kulağı yoktur. Kil kırmızı renktedir. İçi yanmış siyahtır. Burunda delik vardır. Binaenaleyh bu bir hakiki ritondur. Umumiyetle tahmin ediliyorki hayvan başı şeklinde olan ritonlar (K. M.) Beşinci asır ibdaatındandır.

Fakat (Minoa) ye ait ritonlar meşhurdur. Bu gibi eşkalin anadoludan neşet ettiğini söylemek çok doğru olur. Çünkü İstanbul müzesinin ikinci katında bu gibi bir çok eşkâl vardır. Şarkî anadolu ve cenubi anadoluda (Thrimorphic) vazolar çok bulunmuştur. Hatta Mısır, Kıbrısta bulunanlar dahi Asiyai nümuneyi gösterir. Fakat sızmadaki beraber bulunan diğer çanak ve çömleklerle nazaran hiç olmazsa milâttan evvel 2500 senesine aittir. Benim bildiğim buna en yakın bir misal (Tellkerap) da çıkan bir (Hithit) ritonudur. Bunun toprağı dahi aynı cinstendir. Gözleri aynı suerle dışarı çıkıktır ve hithitler zamanına aittir. Sızmadaki (Eti) ritonları, (Frangfort) un zan ettiği gibi şimali Suriyenin değil (Glanville) in zan ettiği gibi Mısırın değil, Halis Anadolu ibdadır.

(Loomweight) in ve taştan yapılmış iki (Pestles) inki ritonun yanında dördüncü hendekte bulundu. Tarihi dahi milâttan evvel üçüncü karne aittir. Vazoların hemen hepsi kırmızıya, Siyah ve kahve rengi olarak elle yapılmış ve daha eski değilse bile tahminen (k. m.) 3000 senesine aittir. Bütün bu vazoların çoğu aynı satıhta bulunduğu ve aralarında diğer tabakalar bulunmadığına çok dikkat ettiğimizden dolayı aynı zamana aittir. Siyahlar ise kırmızılardan daha eskidir.

Bunların bir kısmı cilalı bir kısmında da oyma şekiller vardır. (YORTAN IN MYSIA) da (GORDION) da (PETANE) da (APALEA — Dinar) da ve diğer yerlerde çıkan eski anadolu çanaklarının aynıdır. İstanbulda, LUVRda, (Okis fortta) İngiliz müzesinde sızmada çıkan eşkâlde YORTAN vazolar gördüm. Sızma vazoları Akdeniz havzasının kırmızı ve siyah topraklarından yapılmış çok eski zamanlara aittir.

(FORSDYK) e nazaran (AEGEAN) havzası işlerinin müldiidir. Fakat Girit ve asıl Ynanistandaki memleketlerde (SUBNEOLITHIC) zamanından sonra bunlar bulunmaz. Anadoluda ise bütün tunç devrinde imtidat etti. Şuriye ve Trakya işleriyle münasebeti vardır. Fakat halis anadolu işidir. Bu gibi şeyler Anadolunun şarkında, cenubunda garbında ve şimalinde mebzulen bulunmuştur.

Hisarlığın altındaki beşinci tabakada buna benzer eşkâl bulunmuştur. (CYCLAD) çanaklarıyla münasebeti vardır. Girit ve

kıbrısın anadolu tesiri altında olduğunu gösterir.

Bu anadolu işleri (EUBOEAE) ye kadar Garpda bulundu. Bunlar gösterir ki Girit ve taksus ve hatla tisalyanın şimali kısmı bu asarın ara istasyonları idi. Bu anadolu işleri (BOETORIA), (MINYA) eserlerine müncer olduğu nihayet sanatın tarakkisile (AESLIS), (ETRURIA) kılasik (BUCCHERO) lerine müncer oldu. Bu tarakkıyatın orta safahatı Yunanistan ve adalarda yoktur. Bütün bu hakikatleri ve hatta sızmada çıkan bu vazoları nazar dikkata alırsak, bu boyanmamış çanakların menbaının anadolunun göbeğinde bile bulunması anadolunun ve adaların en eski sakinlerinin türkler olduğu, bir menba ve bir tarihe malikiyetleri anlaşılır. Aynı zamanda türk medeniyetinin ana medeniyet olduğunu gösterir.

Orta Okul Direktörü

Zehirli Gazlar ve korunma çareleri

Zehirli gaz ne demektir :

Zehirli gaz büyük harpten beri ordulara Piyade, Süvari, Topçu ve sair sınıflar gibi yeni girmiş bir silahtır. Piyade Süvari Topçu silahları sivil halkı o kadar fazla alakadar etmediği halde zehirli gazlar tayyareler vasıtasile memleketin her tarafına atılabileceğinden bu yeni silâhı her kesin tanınması ve bilmesi lâzımdır. Zehirli gazların çoğu tenffüs yollarımızla vücudumuza girer, bizi boğar, bir kısmı ise vücudumuza yakar, yaralar açar, başka uzvumuza tesir edenleri de vardır. Bütün zehirli gazlar insanı öldürmezler. Bunların kullanılmasında esas düşmanı öldürmek değil, onu harbetmiyecek bir hale koymaktır. Onun için zehirli gazlarda insanı yalnız bir müddet hiç bir şey yapmıyacak bir hale koyanlar da vardır. Düşmanın teneffüs ettiği havayı zehirliyerek onu boğmak çok eskidenberi düşünülmüş bir harp usulüdür.

Bilâhère mükemmel korunma vasıtaları keşfedilince artık gaz o dehşetini kaybetmiştir. Bugün kat'i olarak söylenebilir ki gazları tanıyan onlara karşı korunmayı bilen ve onlara karşı koruyucu vasıtalarla mucehhez olan milletler

gazdan korkmazlar. Onun için herkes gazları iyi tanımalı, bunların yapacağı tesirleri iyi öğrenmeli, korunma vasıtalarını bilmeli ve bunları tedarik etmeli, bir kelime ile gaz tehlikesine karşı evvelden hazırlanmalıdır.

Bütün müterakki milletler bu hususta hummalı bir faaliyet göstermektedirler. Hemen hemen her memlekette sivil halkın bir (Gazdan korunma cemiyeti) vardır. Meselâ (Polonez) ların L. O. P. P. azası, Milyonu geçmiştir. Almanların aynı maksatla tesis ettikleri cemiyetin azası her sene 100,000 den fazla artmaktadır.

Kendisinden çok bahsedilen bu gaz silâhı onu bilenler ve tehlikesini bilenler ve onu anlıyanlar ve ona karşı muvaffakiyetle vaktizamanile koruyanlar üzerinde şiddet ve dehşetini kaybetmiştir. Onun için gazları yakından tanımak, ondan nasıl kaçınılacağını koruyan vasıtalarını bilmek ve tanımak lâzımdır. İşte size şimdi arzedeceğim şey bunlardır.

GAZLARIN TASNİFİ

Gazları yakından tanımak için sınıflarını bilmek iktiza eder. Tasnif muhtelif tarzlara göre başka başka olabilir. Mes-

elâ Askerlere nazaran metegojik kimyevî, Fizyolojik tasnifler : Biz öyle bir tasnif usulü isteriz ki hem gazları bize yakından tanıtsın hususî kimya ve Tıp malumatına muracaat etmeden gazları tanıya bilelim. Hangi cins gazla karşılaştığımızı bilelim. Böyle bir tasnif Fizyolojik tasniftir. İşte vücudumuza yaptığı tesire göre gazlar beş sınıfa ayrılırlar.

- 1 — Göz yaşı getiren.
- 2 — Aksırtan.
- 3 — Boğanlar.
- 4 — Yakanlar.
- 5 — Öldürenler.

Göz yaşı getirenler insanın her şeyden evvel gözlerinden bol bol yaş getirir ve gözün içerisindeki ince zarı tahriş ederek yakar. İnsan gözünde, genzinde tahammül edilmez ağrılar duyar. Gözlerini gayri ihtiyarî kapar olduğu yerde mihlanır kalır. Bazen bu gazda gıcık ve yanma duyulur. Bu sınıfa mensup gazlardan bir kısmı aynı zamanda insanı öğürte bilir. Ve insan cildini, hassaten alın, yüz ense ve tıraş mahallerini yakar. Kızartırlar, kabarcıklar hasıl olur. Gözlere olan tesiri açık havada kendi kendine yavaş yavaş geçer. Beş on dakika sonra bir şey kalmaz. Bu gazlardan sulp olanlar göze büber konmuş gibi yakar bu iğnelenme bazen bir saat devam eder. Bu gazlar şiddetli zehir sayılmazlar. Çünkü havada pek az dahi olsalar kendilerini hissettirdiklerinden insan hemen farkına varır. Korunmak için ya maske takar yahut o mıntıkadandan uzaklaşır. Bunların tesiri geçicidir. İnsanın gözünü köretmezler fakat bu sınıftan olmayan gazların da gözleri yakabileceği unutulmamalıdır. Klorpik-

rin, klorsiyan, Bromsiyan dahi şiddetle gözleri yakarlar. Onun için gözler yanmağa başladımı en tehlikeli gaz varmış gibi hareket etmelidir.

Korunma için ne yapmalı ?

Yanında Maske yoksa hemen ıslak bir mendili yüzüne gözüne tutmalı ve gözleri kapamalı ve derhal temiz havaya çıkmalı, gözleri kat'iyyen uvuşturmamalıdır. Maske bizi muvaffakiyetle bu gaza karşı korur, hatta yüze çok iyi uyan Şoför gözlükleri dahi bizi bu gazlara karşı korurlar. Bu gözlükler taşınırken buruna ıslak pamuk konur.

Yardım Binde 4 Tuzlu su ile veya binde 3 Asitpörikle veya bir karbonat dosutla yıkamalıdır. Bunlar yoksa temiz bol soğuk su da bu işi yapar. Gözler yıkandıktan sonra temiz havaya çıkmalıdır. Ciltte yanıklık olursa vazelin sürmeli ve ara sıra alkolla pansuman yapmalıdır.

Brom aseton mayidir. Yanık şeker kokusu gibi kokar Bomba batlınıncı duman görünür.

Klor aseton mayidir. Klorform kokusu gibi kokar Bomba patlayınca duman görünür.

Brom Etilmetilketon yanık şeker kokusu gibi kokar Bomba patlayınca duman görünür.

Klorasetefenon beyaz tozdur. İğde çiçeği gibi orta ve büyük maske ile korunur.

Brom bızilsiyânür beyaz toz acı bedem gibi kokar Bomba patlayınca Beyaz sis halindedir. Ufak süzgeçten kısmen geçer.

Ksilen Bromür, renksiz, mayi tere Küçük maske kâfidir.

İyotlu veya bromlu asetik asit etil

esteri renksiz mayi, olgun kavun veya meyve kokusunu andırır. En müessiri klor asetefenondur. Yalnız buna ortanca veya büyük süzgeç ister.

Aksirticiler : Aksirtici gazların hepsi toz halinde olduklarından bomba patlayınca beyaz toz halinde etrafa yayılırlar. Gösterdiği tesir bir kaç türdür. Evvelâ hiç bir şey duyulmaz, burna yalnız hafif bir yanık kokusu gelir, eğer gaz kesifse bir kaç saniye sonra, az kesifse bir kaç dakika sonra burnu ve genzi yakmağa başlar. İnsan tıpkı nezle olmuş gibi olur. Bu yanma ve soğuma hissi burundan yokarıya doğru yavaş yavaş yükselir. Gazlanan şiddetle aksırmağa başlar insanın kafa tası şişiyormuş gibi gelir bu ağrı baştan çene kemiklerine doğru iner. Çürük dişler ağrımağa başlar. Başka bir kol sanki bir yumruk vuriyormuş gibi gökse tesir eder, mideye kadar iner, ve kusmalar başlar. Bu hal bir saat kadar devam eder. İnsan bir cinneti muvakkata getirir. Derin bir yorgunluk, bir uyku hissi de verdirir. Fakat kendilerini çabuk hissettirdiklerinden derhal maske ile (Ortanca ve büyük maske) koruna bitiriz.

Korunmak için ne yapalım ?

Bu gazla karşılaşan, teneffüs etmeyerek ve derhal ıslak bir mendil yüzüne koyarak uzaklaşır. Maske varsa derhal takar.

İlk yardım ; Bu gazla musap olanlar temiz havada yatmak ve istirahat etmekle kendi kendine geçer. Bu gaza ayrıntı süt gibi yağlı şeyler iyi gelir. Bu gazla manto, okapistol ile karıştırılmış klorform ve amonyak koklatmak faydalıdır.

Klar/ 1 : Kokusuz, renksiz tere yağı kıvamında Bomba patlayınca ince sis halinde görünür.

Klar / 2 : Acı badem kokusunda beyaz toz, Bomba patlayınca ince sis halinde görülür.

Adamzit : Kokusuz sarı yeşil toz, Bomba patlayınca ince sis halinde görünür. Bunlardan Ortanca ve büyük süzgeçlerle korunulur. En müessiri Klarak / 2 yüz milyonda bir bulunsa aksırmağa başı sersemletmeye başlar.

BOĞUCU GAZLAR

Boğucu gazlar tesir itibarile ikiye ayırılır. I tahriş eden II tahriş etmiyen. bir kısmı tahriş edenler ki teneffüs eder etmez her hangi bir uzvumuza tesir ederek kendini belli eder. Diğer bir kısmı ise (tahriş etmiyen) hiç bir tesir yapmıyarak ak ciğerlerimizi tahrip edenlerdir. Ak ciğerlerde hava kisecikleri vardır ki bu hava kisecikleri içerisinde bozulan rengi siyahlanan kan havadaki oksijeni ırlarak yeniden taşıyarak rengi kırmızılaşır. Pis kan ince kan damarları vasıtasile bu kiseciklere gelir. Teneffüs vasıtasile ak ciğerlerimize giren hava bu kiseciklerin içerisinde girer ve onun cidarlarından geçerek lâzım olan oksijeni verir. Kan kendisinde birikmiş olan karbonit asiti nefes verme sayesinde dışarı verir. Halbuki boğucu gazlar ciğerlerimize girince bu hava kiseciklerine dolarak cidarlarını tahriş etmeğe, inceltmeğe başlar. Bu kisecikler inceldikçe kanın su gibi olan kısmı (Masluddem) buralardan geçmeğe başlar.

Bu su dolunca artık mübadele yapılamaz. Çünkü içerisine bava dolamaz. Buna (Akciğer ödemi) denir. Kana lâzım olan oksijen giremez bütün kisecikler yavaş yavaş su ile dolar. İnsan nefes almamağa sanki boğazı sıkılıyor-muş gibi ve yahut denize düşmüş gibi havasızlıktan boğulmağa başlar. Çırpınır, kendini yerden yere atar bu hareket yüzünden köpüren kan suyu hastanın ağzından köpük halinde akmağa başlar. Bazan insanın ağzından bir kaç kilo köpük gelebilir. Gazlananın yüzü mosmor olur ki bu kanın oksijen almaması demektir. Veyahut kül rengini alır. Bu son şekil ekseriya ölüme alâmettir. Bütün bu haller zehirlendikten bir kaç saat sonra başlar. 24—36 saat zarfında hasta ya ölür ya kurtulur. Bu gazlardan tahriş edilenler derhal kendilerini belli ederler. Şiddetli öksürürler. Gözleri, boğazları yanar. Bilhassa klorpikrin gazı çok şiddetli gözü yakar. Ve kusturur. Havada pek az miktarda dahi olsa kendini hissettirir. Halbuki tahriş etmiyenler çok kerre insan bu gazları teneffüs ettiği zaman farkına varmaz. Kokuları fena değildir. Hem elmayı ve ya mısır püskülü kokusunu andırır. İlk önceleri biraz baş ağrısı verir bulantı yapar. Bu gazı çok teneffüs edenler az zaman zarfında ölürler. Kandaki suyun ağızdan çıkması yüzünden kan zift gibi olur. Kalp bu kanı damarda deveren ettiremiyerek yorulur. Zayıf düşer.

Korunma : Maske muvaffakiyetle bizi bu gaza karşı korur. Maske yoksa yüzünüze ıslak bir mendil koyarak fazla teneffüs etmeden derhal mahfuz mahalle

kaçmak tehlike geçtikten sonra Doktora muracaat etmek icabeder.

İlk yardım : Temiz havalı bir yere nakletmek, yürütmemek, hareket ettirmemek bu yüzden hırpalanmış olan ciğerlerin yorulmasını mucip olacağından doğru değildir. Gazlı mahalden geçildiği müddetce maskeyi çıkarmamak, Maske taşıyacak halde değilse bir gaz başlığı geymek, temiz havaya gelince yatırmak, kendisine sıkıntı verici şeyleri çıkarmak, örtmek ve bundan sonra mutahassısına terk etmek lâzımdır. Doktor hastaya oksijen teneffüs ettirir. Kalbini şilingalarla takviye eder. Kanı alır bu sayede kalbin yükünü hafifletir.

Tahriş edenlerden Klor - yeşil renkte kireç kaymağı gibi kokar. Bombalarla ve mermi ile atılmaz. Gözleri hafifce yaşartır ve çok öksürtür. Püskürme suretile atılır.

Klorpikrin - küf kokusunda renksiz mayidir. Bomba patladığı zaman gaz bulutu haline geçer. Gözleri çok şiddetle yakar, kusturur.

Tahriş etmeyenlerden Fosken - renksizdir. Mısır püskülü veya çürük saman gibi kokar. Sigaranın lezzetini bozar.

Difosken - Foskenin aynıdır. Bunlardan küçük süzgeçle korunulur. En müthişleri Eoskendir. + 8 derecenin üstünde gazdır. Bir metre mükâbı havada yarım gramı bulunursa bir dakikada insanı öldürür.

Yakıcılar - Bu gazların en büyük tesiri cilttedir. Yakıcı gaz ya dolu olan mermiler veya tayyare bombaları patladığı zaman bir kısmı mayi zerrelere halinde bir kısmı da buhar haline geçerler. Her iki halde temas ettikleri yer-

leri yakarlar. Evvelâ yanık, sonra kabarcık daha sonra derin yaralar hasıl ederler. Düşman bazen bu yakıcı gazları Tayyareden yağmur halinde döker. Onun için su damlaları erazi üzerinde birikintiler tehlikelidir. Mayi halinde bir yerimize temas ettikleri zaman bir su damlası gibi serinlik verirler. Levizit bir kaç dakika, İperit ise saatlardan sonra bir kaşıntı yapar. Cilt kızarır bir müddet sonra kabarcıklar peydah olur. Bu kabarcıklar bir kaç gün sonra patlar. Altından çürümüş cilt çıkar ağrısı tahammül olunmaz dereceyi bulur. Yaranın tedavisi aylarca devam eder. Mayi halinde iken bir damlası gözü kör eder. Buhar halinde tesiri azdır. Gözler kanlanır. Kapakları şişer cerahatlenir, bazan gözler kapanır. Teneffüs olunursa sesde kısıklık yapar. Hatta ak ciğerlerde tahribat yapar. İperitin kokusu yoktur. Levizit sardonya gibi kokar. Komaştan, deriden, lâstikten geçer. Bu gazın atıldığı hissedilir edilmez derhal kapalı yerlere kaçmalı. Elbiseleri değiştirmeli, elleri kireç kaymağı ile yıkamalıdır. Bu gazın kendine mahsus elbise ve ayakkabısı vardır. İlâci kireç kaymağıdır. Her yeri bulaştırır. Açık yerde bir kaç gün, kapalı yerlerde ve fundalıklarda bir iki hafta kalır.

Korunmak için ne yapmalı? Derhal kapalı yere kaçmalı. Gaz halinde olana da maske ile korunmalıdır. Bu gaz bir yerimize damladığı zaman beş dakika zarfında kireç kaymağı sürülürse tesiri olmaz. Kireç kaymağını sürmezden evvel bir bez veya pamukla alınmalı sonra sürmeli. Bunlar öldürücü değildirler. Yalnız yaraların tedavisi uzun

müddet devam eder.

İperit: Hardal gibi kokar. Açık sarı renktedir. Mayidir. Mayi halinde her eyden geçer. Bomba patlayınca kısmen duman, kısmen yağmur halinde serpilir. Gaz halinde küçük süzgeç hâfidir. Ciltte yara açmak hassesi saatlardan sonradır. Levizit sardonya gibi kokar. Esmer mayidir. Kısmen duman kısmen yağmur halinde serpilir. Mayi halinde her şeyden geçer. Bir kaç dakika sonra kızartı yapar. İperitten daha az kalır. Suda tahallül eder.

Dik - Soğan gibi kokar renksiz bir mayidir. Bomba patlayınca beyaz bir bulut hasıl olur bir kaç saat kalır. Elbise ve ayakkabından geçmez. Az miktarda teneffüs edilse saatlarca burunda, yüzde yanmalar hasıl eder. Maske aktırır. Tırnak etlerini yakar, gözü yaşrtır, boğazlar içerisinde en sinni İperit gazıdır. Kokusu hafif olduğundan kendini hissettirmez. Yaptığı yaraların tedavisi en uzun süreni de budur.

ÖLDÜRÜCÜ GAZLAR

İsimlerinin dehşetine rağmen havadan çok hafif olduklarından büyük bir tesir yapmadan havaya karışırlar. Şimdilik harpte kullanılmaları faydasızdır. Bu gazları ağırlatmaya muvaffak olurlarsa harpte ehemmiyet kazanırlar. Bu gazlar öldürücü tesirleri itibarile iki kısma ayrılırlar.

1 — Sinirleri zehirliyerek öldüren.

2 — Kanı zehirliyen.

Birincisi insanın dimağında teneffüsü idare eden asabı merkeziyi uyuşturarak insanın nefes alıp vermesi birdenbire durur.

İnsan bayılır ve bir daha kendine gelmez. Ölüm ani ve izdirapsızdır. Bu sınıfa mensup gazların başında (Siyanitrik asit) gelir.

İkincisi kan zehizleridir. Ve bu da Karbon monoksittir. Teneffüs edildiği zaman bu cisim teneffüs yolile vücudu muza girer girmez kan ile birleşerek (Oksi hemeoglobini) isminde bir cisim husule getirir. Çünkü karbon monoksit kana oksijenden 200 defa daha haristir. Oksijeni almıyan kan temizlenmez ve vücudu besliyemez. Vucudun en mühim kısmı olan dimağ her şeyden evvel bundan müteessir olur. Onun için karbon monoksit evvelâ baş ağrısı, sersemlik ve baş dönmesi yapar. Ondan sonra büyük bir uyuşukluk verir, yerinden kalkamaz ve bir yerde kıvranıp yatar. Çok kerre bir daha hayata avdet etmez.

Karbon monoksit harp gazı olarak tesadüf edilmediği halde hayatta kendisiyle hemen hemen her gün karşılaşırız. Meselâ: kömür tam yanmazsa, soba tam çekmezse hava gazı musluğu açık kalırsa, filim ve barut yanmalarında, dinamit batlamasında, yangınlarda, bilhassa bodrum katlarında bu gazla zehirlenmek tehlikesi vardır. Lokomotif Tünelden geçerken çok ateş yakarsa tünelde hava az olduğundan kömür tam yanmaz. Kısmen karbon monoksit haline gelir.

1925 İsviçrede bütün Tren halkının bir tünel içerisinde öldüğü söylenmektedir. 1931 de İstanbul'da Agobiyan hanı yandığında bu gazdan 7 kişi ölmüştür. Keza 1933 de Urfada kuyu açmak için atılan dinamitten husule gelen karbonmonoksit iki kuyucuyu zehiremiştir.

O halde harpte kullanılması bu gazı iyi tanımamız icabeder.

Korunma: Bu gaza karşı en iyi ilaç hastaya bol ve temiz hava vermek kabilse oksijen teneffüs ettirmektir. Bayılmadan insanlar açık havada kendi kendine iyileşirler. Eğer hasta kendini kaybetmişse sun'i teneffüs yaptırmalı. Sun'i teneffüs ve oksijen verme bir çok hastaları ölümden kurtarır.

Sun'i teneffüs ehli tarafından yapılmalı vucut sertleşinceye kadar ölüm lekeleri görülünceye kadar bırakılmamalıdır. Bazan ümitsiz görünen bir çok hastaların 10—12 saat nün'i teneffüsten sonra kendilerine geldikleri görülmüştür. Karbonmonoksit bütün süzgeçlerden geçer. Harpte sivil halkı korkutamaz ise de kuyucular, hava gazı fabrikalarında çalışan amele ve itfaiye bu gaza karşı hazırlanmalıdır.

Siyanitrik asit: Acı badem kokusunda renksizdir, bomba atıldığı zaman derhal gaz bulut haline geçer. Cilde nüfuz eder ve sivilceler yapar. Küçük maske kâfidir. Ellere eldiven geçirmelidir.

Klorsiyani: Mayidir. Derhal gaz bulutu haline geçer. Ve gözleri de yakar. Buna da küçük süzgeç kâfidir. Ve eldiven ister.

Bromsiyan, Bu sulptur. derhal Gaz bulutu halına geçer. Hava da kendi kendine uçar, gözleride biraz yakar.

Karbonmonoksit: Kokusuzdur. Bu Gazı düşman atmaz. Bu gaz yokarıdada söylendiği gibi yangınlarda bodrum katında filim ve barut yanmalarında, patlayan kendi cephanemizin dumanlarında, natemam ihtiraklarda, hava gazında bulunur. Lezzeti yoktur. Bir yerde olup olmadığını anlamak pek göçtür. Ancak hususî miyar kağıdı ile ve ya şüpheli yerlere küçük kuş

sokarak ölmesiyle anlaşılır . Bütün süzgeçler den geçer . Hususi süzgeci vardır . Buna karşı en iyi korunma prokselen ve oksijen cihazlarıdır . Bu gazların en müthişi siyanitrik asittir . bir metre mikabı havada iki Gram olursa oradakilerin hepisini öldürür .

Atılan Gazların hanki Gaz olduğunu nasıl anlamalı ?

Bir Gaz tehlikesi olunca derhal sükûnetle maskeyi takmalıdır . hangi gaz olduğunu anlamağa çalışmak doğru değildir . (ortanca ve büyük süzgeç) bu maske takıldıktan sonra telaşa lüzum yoktur . Bunlar bizi bütün gazlara karşı kuruya bilir .

1 — Gazı teneffüsedir etmez genzimizi burnumuzu , gözümüzü yakar . ve şiddetli yaş getirirse (öksürük ya hiç yoktur ya azdır) bu gaz çok hafif yanarsa büyük ihtimalla göz yaşı getiren gazlardan biridir o zaman kokusunu anlamağa çalışmalı . Eger bu koku yanık şeker , benzin , tere geçmiş kavun , eter klorform , iğde çiçeği kokusunda ise göz yaşı getiren gazlardan küçük süzgeç kâfidir . . yalnız iğde çiçeği kokusuna karşı ortanca ve büyük süzgeç lâzımdır .

2 — Eger teneffüs eder etmez gözlerimizin içine büber atılmış gibi yanmak burnu ve genizde şiddetli ıztıraplar duyulursa tıraş yerleri boyun ve ense yanarsa boğaz

gıcıklanır ve öksürük olursa bu gaz büyük ihtimalla klorasetofenon gazıdır . kokusu yanık tahta kokusu ile karışık iğde çiçeği kokusundadır . tesiri azdır . ortanca ve büyük süzgeç bizi bu gaza karşı mükemmel korur .

3 — Gaz teneffüs edildiği zaman gözler yumruk vurmuş gibi olur . İnsan ihtiyarsızca gözlerini yumar . Öksürür ve mide bulanırsa bu gaz boğuculardan klorpikrindir . Ağır küf kokusundadır . Tehlikelidir . Hemen maske takıp bu yerden uzaklaşmalıdır . Küçük süzgeç korynmaya kâfidir .

4 — Teneffüs ettiğimizde evvelâ bir şey hissedilmez . Bir iki dakika sonra burnumuz nezle oluyormuş gibi yanmağa başlar . Bazen hafifçe gözlerden yaş grtırır . Bir kol evvelâ boğazı yakmağa ve nefes kesilmeye ve diğer bir kol mideye oturarak boğaz ve gökuste ağrılar hissedilir . Bu gaz aksırtıcılarıdandır . Ortanca ve büyük süzgeçlerle korunmağa kâfi gelir .

5 — Teneffüs edildiği zaman bir şey hissedilmezse yalnız ağır ağır koku alınışa yalnız gözler hafif yaşarsa bir müddet sonra hafif ve zahmetli öksürük başlarsa bu gaz oldukça tehlikeli , boğucu gazlardan Difoskendir . Kendisine mahsus ağır Mısır püskülü kokusu vardır . Gözleri yaşartması kesafette olursa olur . Az kesafette gözlerle tesir etmez . (Küçük süzgeç) kâfidir .

6 — Burun , şiddetle boğazı yakarsa insanı çok öksürtür . Gözleri hafifçe yakar . Ve kanlandırır . Kokusu kireç kaymağı gibidir . (Klor) gazıdır . Derhal maskeyi takıp o mntıkadan uzaklaşmalıdır . (Küçük süzgeç) korunmağa kâfidir .

7 — Hiç bir tesir yapmaz , öksürtmez . Fakat gözleri hafifçe yakarsa , kokusu acı bademi andırırsa öldürücülerden Brom veya klor siyandır . Çok tehlikelidir . Derhal maskayı takıp uzaklaşmalıdır . Küçük süzgeç kâfidir .

8 — Gaz kiç bir tesir yapmaz . Yalnız gözlerin üzerine ılık su dolu şişe konulmuş gibi bir his verirse : Aynı zamanda ses kısılırsa burnuna hardal kokusu geliyorsa bu gazın yakıcılardan iperit olduğuna hükmederiz . Gaz halinde küçük süzgeç kâfidir .

Fakat bu cisim mayi halinde insanın vücudunu yakar . Bu mahaldan uzaklaşmalı . Eve gelir gelmez elbise ve çamaşırları değiştirmeli . Vucnda temas eden şüpheli damlaları kireç kaymağı ile temizelemelidir . Eğer kireç kaymağı damladıktan sonra bir fayda temin etmez . Gözlerde muhakkak bir karbonatlı su ile yıkanmalıdır .

9 — Mayi halinde bir gaz vücudumuza butaşırsa ve ıztırap duyulmazsa hardal kokusu htssedilirse ve bu gaz iperittir . Tesirini ancak saatlardan sonra gösterir . Dokunduğu yerlerde derin yaralar açar .

10 — Gazı teneffüs ettiğimiz zaman hardal kokusunu duyar . Ve gözlerle hafif bir sıcaklık gelirse bu yine iperittir . Buhar halindedir . Bir müddet sonra sesi kısar boğaz ve genz yanar . Küçük süzgeçli maske korur .

11 — Teneffüs ettiğimiz zaman hafif bir koku, başta sersemlik, hafif bir ağrı

mide bulantısı ve öksürük olursa öldürücü gazdan siyanitrik asittir . Bu gaz çok tehlikeli olduğundan küçük süzgeçli maskeyi takmalı ve uzaklaşmalıdır .

12 — Gaz şiddetle öğürtür . Gözleri yakar , midayı bulandırır . Boğazı , dan klorpikrindir . Küçük süzgeçli maskeyi takmalı ve oradan uzaklaşmalı .

13 — Teneffüste öğürtü gözü yakarsa , klor gazıdır . Küçük maakeyi takıp oradan uzaklaşmalı .

14 — İğde çiçeği kokusunda olan klor asetefenondur . Gözleri hakar , vucudu kızartır ve kabartır . O kadar tehlikeli değildir . Ortanca süzgeç kâfidir .

15 — Teneffüs edildiği zaman öğürtür , göze az tesir eder . Burnu yakar , vucutta ağrı yapar . Kafa taşı şişer , bazan insan kusar . Bu gazın aksırtıcı gazlardan biri olduğuna hühhmetmeli .

Düşman bize gazları nasıl atar

Püskürtme, Piyade havanlarile, Topçu mermilerile , tayyare bombalarile atar . Sivil halkı en çok alâkadar eden tayyarelerle atılandır . Düşman şehirler üzrine yalnız gaz bombası değil onunla beraber yangın ve tahrip bombaları da atar . Evvelâ tahrip , sonra yongın daha sonra da gaz bombası atılır . Böyle bir günde halk soğuk kanlılığını muhafaza edemezse ve kendini muvaffakiyetle kourugamiyacak olursa dehşetli bir panik olur , halkın maneviyatı kırılır harp arzusu kalmaz . Düşman maksadına nail olur . Eğer halk bunlara karşı tahaffuz çarelerini bilir ve icabeden tedbirleri alırsa düşmanın milyonlar sarfederek yapmış olduğu gaz hücumu akım kalır . Düşman tayyareden yalnız gazı bomba ile atmaz altında meucut gaz

tankından püskürterek veyahut ampüller içerisinde mevcut gazları yağmur gibi atar. Bu ampüller fındık tanesi büyüklüğündedir. Tahrir bombaları : Ağırlığı günden güne

artmaktadır. Bugün 1000 kiloluk tahrir bombaları vardır. 500 kiloluk bir tahrir bombası bir mahalleyi kaybeder.

Bombaların ağırlığı	K u t r u	Toprağa nufuzu	Açtığı çukurların kutu
K.	SM.	Mtre	Metre
50	18	4,2	3
100	25	4,5	4
300	36	6,5	6
1000	55	9	9

Büyük bombaların yaptıkları tahribat az görünürse de sarsıntıdan civardaki evleri yıkar. Bu bombaların tesirinden kurtulmak için emniyetli sığınıklara ve evlerin mukavim olan yerlerine, Bodrum, temel direkleri arasına muracaat etmelidir. Yapılan tecrübeler nazaran küçük bombalar daha isabetli görülmüş ve bunun için düşman daha ziyade 50—200 kiloluk bombalar atacağı zannolunmaktadır.

Yangın bombaları : Bunlar isabet ettikleri yerlerde 2500—3000 derece hararete neşerler. Orada yanıcı maddeler bulununca derhal yakarlar. Demiri dahi eritirir. Su atılınca daha şiddetli olur. Etrafa kılgıncılar saçar. Ancak bunlar kumla söndürülebilir. Evleri koruya bilmek için damlara 8—10 santimetre kalınlığında kum dökmelidir. Son zamanlarda bombalara karşı mukavemet eden boyalar ve macunlarda keşfolunmuştur. Harp zamanlarında itfaiye mevcudunu çoğaltmalı. Gaz maskeleri ve elbiselerle techiz etmelidir.

Gazlara karşı korunma

İki suretle olur : 1 — Düşmanın gaz atmasına meydan vermemek (aktif) buda tayyarelerimiz, dağı toplarımız ve kendi kuvvet ve kudretimizdir. Bu halka ait bir iş değildir. Halka düşen vazife Hükümetin göstermiş olduğu vazifeyi seve seve yapmak beyhude telâş ve panige sebebiyet vermemek itidal ve soğuk kanlılığını muhafaza etmek.

2 — Düşmanın attığı gazlardan hasta olmamağa çalışmak, düşmanın gaz atışından beklediği tesir ve neticeyi boşa çıkarmaktır. Bu iş halka aittir.

A — Gazlar ve tesirler.

B — Gazlara karşı koruyucu cihazlar.

C — Bu cihazların kullanmak, korunmak, muhafaza etmek usulları.

D — Gazlalanlara ilk yardım.

Bu hususları bilen her vatandaş kendisini muvaffakiyetle gazlara karşı kendini muhafaza edebilir. İşte bunlardan birine tek başına, ikincisine toplu horunma diyeceğiz.

Kazlara karşı korunma cihazlar

soğuktan sıcaktan müseessir olur. Deri zamanla gazı geçirir, gerilir şekli bozulur. Uzun müddet depo edilecek olursa mükemmel bir maskedir. Maskenin yüze göre olması şarttır. Aksı taktirde gazı kaçıtır. Ve bizi gazdan koruyamaz. Lâstik maskelerin yalnız bir boyu vardır. Kumaş maskeler üç boy üzerinedir.

Süzgeç/er tenekeden yapılmış ve üzerinde maskeye vidalanmak için hususî vida tarbatını havi bir kutudur. Bunlarda üç boydur.

1 — Küçük süzgeçler : Sekiz santim irtifaında 10 santim kutruededir.

2 — Ortanca süzgeçler : 10 santim irtifaında, 12 santim kutrundadır.

3 — Büyük süzgeçler : 16 - 20 santim irtifaında, 7 - 8 santim kutrundadırlar.

Bu üç süzgeç içerisinde gazların kısmı azamını emebilen çok masamath bir kömür vardır. Bu kömür bilhassa yemliş çekirdeklerinden yapılır. Veya reçinesiz ağaçlardan yapılır.

Fakat bazı gazlar kömür tabakası tarafından emilemezler. Veyahut kömürde eriyerek başka zararlı cisimlere ayrılırlar. Buna mani olmak için süzgeçlerde ikinci bir tabaka vardır ki granüldür. Bu tabaka gazları kimyevî bir surette bağlar. Terkiplerini değiştirerek çararsız bir hale sokar. Ortanca ve büyük süzgeç/erde bunlardan başka bir pamuk tabakası (Selloloz) tabakasıdır. Bu da sis halinde bulunan gazları geçirmez. Büyük ve ortanca süzgeçler bizi her türlü gazlardan korurlar.

(Sonu gelecek sayıda)

Gazlardan cildimize tesir edenlerden başka gözümüzü, ve teneffüs yolumuzu koruyan cihaz bize kâfidir. Buna meske denir.

Yakıcı gazlara gelince bunla için de elbiseler, eldivente, ayakkabılarla koruruz. Diğer gazlarda cilde tesir edenler varsa da bunlar çabuk geçici olduğundan ehemmiyetsizdir. (Klor asetefenon) gibi

Maskelerin yerine tülbent, pamuk, ıslak bez de bir derece bu işi görebilir. Fakat yaptıkları korunma pek azdır. İşte bu her iki işin yapılabilmesini bir çok seneler uğraşarak süzgeçleri meydana getirmişlerdir.

Gaz maskesi : Esas gövde, süzgeç, gözlükler, tağlar, subaplar, çantadır.

Esas gövde : üzerinde göztük ve süzgeç takılması için yarıyan bir parçadır. Bu parça gaz geçirmez bir hale konulmuştur. Lâstikten, kumaştan, deriden hatta şaffaf bir levhadan veya tenekeden bile olabilir. Fakat yalnız lâstikien olan maskeler çok bakıma muhtaçtır. Çünkü

itizar

Mecmuamızı basmakta olan matbaanın makinasındaki arıza dolayısıyla mecmuamız iki ay taahhürle intişar edebilmiştir . Bundan dolayı beyanı itizar eyleriz .

TÜRK TABİAT
MAHMUT CAKIR GÜLDAN
1911